

แบบรายงานผลการพัฒนาความรู้ของข้าราชการ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๒
รอบการประเมินที่ ๒ / ๒๕๖๗ ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๗ – ๓๐ กันยายน ๒๕๖๗
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗

ชื่อ-นามสกุล นายสัญญาชัย แซ่เจียง ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ

หน่วยงาน ฝ่ายวิชาการเพื่อการพัฒนาที่ดิน สถานีพัฒนาที่ดินตราด

หัวข้อการพัฒนา การคิดเชิงวิพากษ์และการจัดการปัญหา

วิธีการพัฒนา การพัฒนาทางไกลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ สำนักงาน ก.พ.

วันที่พัฒนา ระหว่างวันที่ ๒๖ สิงหาคม – ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๗ **สถานที่** สถานีพัฒนาที่ดินตราด **รูปแบบการ**
เรียนรู้ ระบบออนไลน์ (Online learning) **หน่วยงานที่จัดอบรม** สำนักงาน ก.พ.

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

1. ผู้เรียนสามารถอธิบายแนวคิดพื้นฐานของการคิดเชิงวิพากษ์ได้
2. ผู้เรียนสามารถอธิบายความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ได้
3. ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้แนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ได้
4. ผู้เรียนสามารถอธิบายแนวคิดพื้นฐานของการจัดการปัญหาได้
5. ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้แนวทางการพัฒนาทักษะการจัดการปัญหาได้

สรุปบทเรียน

การคิดเชิงวิพากษ์ หรือที่เรียกอย่างอื่นเช่น การคิดวิพากษ์ การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ และการคิดวิพากษ์วิจารณ์ การคิดเชิงวิพากษ์ หมายถึง การตอบสนองต่อสิ่งเร้าของมนุษย์โดยใช้กระบวนการทางสมองในการคิดวิเคราะห์ แยกแยะ องค์ประกอบ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายต่างๆ เช่น การเลือก การแก้ปัญหา หรือการโน้มน้าวองค์ประกอบของการคิดเชิงวิพากษ์ ได้แก่

1. การคิดอย่างรอบคอบและมีเป้าหมาย
2. การใช้เหตุผลหรือตรรกะ
3. การตัดสินใจเกี่ยวกับความเชื่อ
4. การประยุกต์ใช้กับปัญหาที่เกิดขึ้น

ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนต่อคำว่า การคิดเชิงวิพากษ์ ได้แก่

1. การคิดเชิงวิพากษ์ที่มีความหมายเดียว และให้ความรู้สึกในด้านลบ
2. การคิดเชิงวิพากษ์ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ
3. การคิดเชิงวิพากษ์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับความรู้อะไร และประสบการณ์
4. การคิดเชิงวิพากษ์ที่เกิดขึ้นตลอดในชีวิตและทุกเรื่องที่ผ่านมา
5. การคิดเชิงวิพากษ์ที่ใช้เป็นความคิดเพื่อหาคำตอบที่ถูกต้องและมีการตัดสินใจทุกครั้ง

ความสำคัญของการคิดเชิงวิพากษ์ ได้แก่

1. ลดจุดอ่อน ที่เป็นการคิดตามธรรมชาติของมนุษย์
2. สืบค้น ความจริง ไม่ด่วนเชื่อ

3. เพิ่มการสังเกตความแตกต่างท่ามกลางความเหมือน
4. เชื่อในสิ่งที่ถูกต้อง ไม่ถูกหลอกได้ง่าย
5. ช่วยให้ตัดสินใจตามข้อเท็จจริง ลดการใช้อารมณ์ความรู้สึก
6. ทำให้เกิดความร่วมมือ ประสานจุดเหมือน
7. จุดเริ่มต้นของความคิดสร้างสรรค์

ความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ ได้แก่

1. กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์
2. การตั้งคำถามสู่กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์
3. คุณลักษณะของผู้ที่มีความคิดเชิงวิพากษ์
4. ทักษะที่ใช้ในการคิดเชิงวิพากษ์

ความสามารถ (Ability) หมายถึงการทำได้ ทักษะ (Skill) หมายถึงความสามารถที่ผ่านการฝึกฝน สมรรถนะ (Competency) หมายถึง การมีส่วนร่วมระหว่างการนำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่ต้องมีการ ประเมินสมรรถนะ ผลการประเมินที่ได้นั้นต้องแสดงผลเป็นระดับ เช่น ระดับสูง ระดับกลาง และระดับต่ำ เป็นต้น

ยกตัวอย่างเช่น เมื่อเจอสิ่งเร้าเข้ามากระทบแล้วตรงกับสิ่งที่คาดหวังไว้หรือไม่ หากไม่ เราก็คับข้องใจ เกิด ปัญหา เนื่องจากไม่ตรงกับสมมุติฐานที่เราตั้งไว้ เราจะเกิดข้อสงสัย เราจะเกิดกระบวนการตอบสนองต่อสิ่งเรานั้น เรา จำเป็นต้องขยายขั้นตอนการคิด การขยายขั้นตอนการคิด ประกอบด้วย

1. การเผชิญเหตุการณ์
2. เกิดคำถามและตั้งคำถาม
3. ประเมินสถานการณ์
4. แสดงออก/แก้ไขปัญหานั้นๆ

กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ประกอบด้วย

1. การตั้งคำถาม
2. รวบรวมข้อมูล
3. ใช้ข้อมูลด้วยเหตุผล และใช้ในเชิงตรรกะ
4. พิจารณา
5. พิจารณามุมมองอื่น

คุณลักษณะของผู้ที่มีความคิดเชิงวิพากษ์ ประกอบด้วย

1. ชอบตั้งคำถาม และตั้งระมัดระวังในการถาม และห้ามถามเกินความจำเป็น
2. หลีกเลี่ยงการด่วนสรุป ให้ชะลอความคิดและคิดอย่างรอบคอบ
3. อยากรู้ อยากเห็น ค้นหาข้อมูลต่างๆเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้อง
4. ใจกว้าง ยอมรับฟังความเห็นของคนอื่น ยอมรับข้อมูลใหม่ เปิดรับข้อคิดเห็น ตัดสินใจบนความคิดเห็นที่หลากหลาย

5. มั่นใจและไวต่อความรู้สึก มีการชะลอความคิดมาแล้ว ไม่ใช่การรอดตีเมื่อใช้เหตุผล ทำให้พูดแล้วน่าเชื่อถือ และมีน้ำหนัก

6. จับอารมณ์ความรู้สึกของคนตรงหน้าได้ดี และถูกต้อง

ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์คือ ใช้เหตุผล ไม่ใช่อารมณ์และความรู้สึก

การตีความ (Interpretation) คือ ทำความเข้าใจข้อมูล การตีความสามส่วน จัดหมวดหมู่ข้อมูล แปลความหมาย ทำความหมายของข้อมูลให้ชัดเจนขึ้น

การวิเคราะห์ (Analysis) คือ การแยกแยะ พิจารณาข้อมูล การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความคิดที่มีต่อข้อมูลนั้น การวิเคราะห์เพื่อที่จะระบุข้อโต้แย้งของข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อโต้แย้งที่มีต่อข้อมูล

การประเมินผล (Evaluation) คือ การประเมินผลตามข้อมูล ตามข้ออ้างที่มีคนกล่าวถึง ตามข้อโต้แย้งที่มีผู้ส่งสารมา หรือประเมินจากทางเลือกที่มี

การสรุปอ้างอิง (Inference) คือ สรุปตัวหลักฐานหรือข้อมูลที่เข้ามา ต่างจากการอ้าง โดยการสรุปอ้างอิงจะต้องมีผล (ข้ออ้าง) และมีที่มาของข้ออ้าง (มีเหตุ)

การอธิบาย (Explanation) คือ การเล่าเรื่อง อธิบาย บรรยาย พรรณนา บนหลักเหตุผล มีข้อมูลสนับสนุน มีความสัมพันธ์

การควบคุมตนเอง (Self-regulation) คือ ควบคุมกระบวนการคิดของตนเองอย่างต่อเนื่อง

กระบวนการทำงานทางการคิดมี 2 ส่วน ได้แก่

1. กระบวนการผสมผสานความรู้ (Cognitive operations) ผสานข้อมูล สร้างสิ่งใหม่ กระบวนการทางสติปัญญา การผสานความรู้

2. กระบวนการจัดการและการควบคุมความคิด (Metacognitive) มีกระบวนการจัดการความคิดของตนเอง ต่อเนื่องไปเรื่อยๆ ก่อให้เกิดความคิด ขจัดอารมณ์และจิตใจออกไป ทำให้คิดได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามหลักเหตุผล

ข้อเท็จจริงเป็นข้อมูลที่ได้จากการสังเกตโดยตรง หรือเป็นข้อมูลจากการสังเกต หรือผ่านเครื่องมือที่ได้รับการยอมรับ เป็นมาตรฐานหรือเกิดขึ้นตามธรรมชาติ

ข้ออ้าง (Premise) คือ คำกล่าวอ้าง ข้อเท็จจริง ข้อสรุป ข้อสันนิษฐาน คำอ้างที่ได้มาจากข้อมูลที่มีอยู่ เป็นจริงหรือไม่จริงก็ได้ มักจะใช้สำหรับการกล่าวอ้างข้อมูล สนับสนุนการกระทำของคนนั้น คำอ้างเพื่อที่จะ ได้กระทำการบางอย่าง

คำกล่าวอ้าง/คำอ้าง (Claim) จะมีเหตุผล หรือไม่มีเหตุผลประกอบก็ได้ ใช้ในการชักชวน จูงใจ ขวนเชื่อ ในประเด็นต่างๆ ทำให้ผู้รับสารดำเนินงานตามที่ผู้กล่าวอ้างต้องการ เหตุผลน่าเชื่อถือ และไม่น่าเชื่อถือ ขึ้นอยู่กับว่าเหตุหรือข้อมูลนั้นมีความที่แท้จริงมากน้อยแค่ไหน เมื่อคำกล่าวอ้าง ชักจูงให้เราเชื่อและทำตาม เราต้องชะลอคิดว่า เป็นจริงหรือไม่ จึงค่อยตัดสินใจดำเนินการอย่างรอบคอบ

ความคิดเห็น คือ สิ่งที่พูดลอยๆ ใช้ความรู้สึก ไม่ต้องมีเหตุผล ออกมาจากใจ เช่น การชอบ กลัว ไม่ชอบ

การประเมินคำกล่าวอ้างที่ไม่มีเหตุผลสนับสนุน แหล่งที่มาของคำกล่าวอ้าง ประเมินเหตุผลสนับสนุน ข้อกล่าวอ้าง เหตุผลเป็นไปตามที่สังเกตเห็น จริงหรือไม่ ถ้าเห็นคือข้อเท็จจริง (เกิดจากการสังเกตโดยตรง) ได้จริง ข้อมูลเป็นข้อเท็จจริงหรือไม่ เราเข้าใจข้อมูลตรงกับที่ยกมาสนับสนุนหรือไม่ ตรงกันหรือขัดแย้งกัน เหตุผลน่าเชื่อถือหรือไม่ ความน่าเชื่อถือสำคัญ พิจารณาจากที่มาของแหล่งข้อมูลว่าน่าเชื่อถือหรือไม่

การประเมินการอ้างเหตุผล คือ คำกล่าวอ้างที่มีเหตุผลสนับสนุน หลักการประเมิน 2 ส่วน ได้แก่

1. การให้เหตุผลแบบอุปนัย (Inductive Reasoning) “อุปนัย” คือ การให้เหตุผล โดยสังเกตจากแนวโน้มของตัวอย่าง ยกตัวอย่างมากมายจนเราเชื่อ
2. การให้เหตุผลแบบนิรนัย (Deductive Reasoning) “นิรนัย” คือ การหาข้อสรุป จากสาเหตุ โดยใช้หลักเหตุผล เป็นที่ยอมรับของคนในสังคม

การฝึกใช้หลักการวินิจฉัยข้อกล่าวอ้าง

1. พิจารณา/ตั้งคำถามกับ คำกล่าวอ้างที่มีการใช้ภาษาชั้นกว่า เช่น ดีที่สุด มากที่สุด หรือ..... ที่สุด
2. คำกล่าวอ้างที่ สร้างความน่าเชื่อถือว่าเป็นความจริง ความน่าเชื่อถือกับเกณฑ์
3. คำกล่าวอ้างที่ เป็นแบบสรุปเหมารวม แบ่งแยกวิเคราะห์
4. คำกล่าวอ้างที่ ตัวสรุปไปในทางที่ลึ้มเล็ก อย่าลืมตั้งคำถามกับคำกล่าวอ้าง
5. คำกล่าวอ้างที่ อ้างอำนาจเหนือกว่า อ้างอำนาจเหนือกว่า พิจารณา แหล่งข้อมูล
6. คำกล่าวอ้างที่ สรุปจากสาเหตุเดียว
7. คำกล่าวอ้างที่ นำเสนอเพียงด้านเดียว อาจเลือกตัดมา เพียงบางส่วน ให้หามุมมองอื่น
8. ชะลอความคิด อย่าด่วนสรุป หรือเชื่อกันที่ ลดการใช้อารมณ์

การใช้ความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ ต่อการจัดการปัญหา คือ การผสมผสานเชิงบูรณาการ ระหว่าง การคิดเชิงวิพากษ์และการจัดการปัญหา โดยต้องกำหนดหรือระบุสิ่งที่เป็นปัญหา ใช้การคิดเชิงวิพากษ์ในการตัดสินใจ ปัญหา และสร้างแนวทางเลือกที่หลากหลาย มีการสะท้อนความคิด

วิธีการพัฒนา ทักษะการจัดการปัญหา ได้แก่

1. ฝึกจากสถานการณ์จำลอง
2. ฝึกทำงานอดิเรก
3. แก้ปัญหาด้วยการเล่นเกมส์

ประโยชน์ที่ได้รับต่อตนเอง

1. เข้าใจกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์
2. ทราบแนวทางการพัฒนาทักษะเพื่อจัดการปัญหาได้
3. ใช้ในการคิดเชิงวิพากษ์ต่อการจัดการปัญหาในเบื้องต้นได้

ประโยชน์ที่ได้รับต่อหน่วยงาน

1. การแก้ไขสิ่งต่างๆ ที่ขาดหรือผิดพลาดของหน่วยงาน จัดการกับความเสี่ยง ลดความผิดพลาด
2. ปรับปรุงประสิทธิภาพของหน่วยงาน
3. เพิ่มโอกาสในการค้นคว้า การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ นวัตกรรมการสร้างสิ่งใหม่ของหน่วยงาน

(ลงนาม).....

(นายস্যชัย แซ่เจียง)

ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ

(ลงนาม).....

(นางสาวจรรจิดา เจริญทวีชัย)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินตราด